

GGD Gezondheidsmeter 2020

Onderzoeksprotocol GGD Kennemerland

GGD Kennemerland, versie 9 september 2020

1. Contact

In dit document wordt beschreven wat het doel is van de GGD Gezondheidsmeter 2020 en hoe het wordt uitgevoerd door GGD Kennemerland. Ook komen privacy en planning aan bod.

Voor vragen over het onderzoek kunt u contact opnemen met de epidemiologen van GGD Kennemerland via het e-mailadres GM2020@ggdkennemerland.nl

2. Het onderzoek

2.1. Doelen en redenen voor het onderzoek

De GGD Gezondheidsmeter 2020 is een vragenlijstonderzoek bij inwoners van 18 jaar en ouder in de 9 gemeenten van de regio Kennemerland (Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort. GGD Kennemerland voert dit vragenlijstonderzoek uit in opdracht van de gemeenten om inzicht te krijgen in de gezondheid en in de factoren die de gezondheid beïnvloeden bij de inwoners van de regio. De GGD doet dit onderzoek in principe elke vier jaar. Gemeenten en GGD zijn daartoe wettelijk verplicht in het kader van de Wet Publieke Gezondheid.

De GGD Gezondheidsmeter 2020 wordt ook wel de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 genoemd. Dit gaat dus om precies hetzelfde onderzoek. De GGD Gezondheidsmeter 2020 is daarmee het vervolg op de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2012 en die van 2016.

De uitkomsten kunnen gebruikt worden voor het gemeentelijk gezondheidsbeleid. Daarnaast worden de uitkomsten van de Gezondheidsmeter ook gebruikt voor het verkrijgen van eenduidige landelijke cijfers over gezondheid en beïnvloedende factoren. Daartoe werken alle GGD'en in Nederland samen met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Onderdeel van deze samenwerking is dat de uitkomsten aangevuld worden met relevante registratiegegevens afkomstig van het CBS. De GGD'en worden bij deze samenwerking ondersteund door hun koepel GGD GHOR Nederland.

De vragenlijst bevat alleen vragen die nodig zijn voor het doel van het onderzoek. Alle vragen in de vragenlijst zijn van belang voor het gemeentelijke en landelijke gezondheidsbeleid.

2.2. Doelstelling

De GGD Gezondheidsmeter 2020 wordt uitgevoerd voor de volgende doelen, specifiek voor de doelgroep volwassenen en ouderen:

- Het verkrijgen van inzicht in de gezondheidssituatie van de bevolking, en deze volgen in de tijd (monitoren). Bij dit laatste gaat het om het in kaart brengen van trends bij groepen, en niet het volgen van individuele personen.
- Het ontwikkelen van lokaal en landelijk beleid om de gezondheid van de bevolking te bevorderen.

2.3. Vraagstellingen

Wat is de gezondheidssituatie van de bevolking met betrekking tot de volgende thema's:

- Lichamelijke gezondheid en beperkingen
- Psychische en sociale gezondheid
- Leefstijl en gedrag
- Ervaren van de leefomgeving
- Geweld in huiselijke kring
- Participatie, mantelzorg en vrijwilligerswerk

2.4. Samenwerking met RIVM en CBS

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) is het onderzoeksinstituut van de overheid op het gebied van volksgezondheid en milieu. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is een landelijk instituut dat statistische informatie verschaft aan onder meer de overheid, onder andere over de volksgezondheid.

Tussen GGD GHOR Nederland (namens alle GGD'en), RIVM en CBS zijn landelijk afspraken gemaakt over het gebruik van de gegevens van de Gezondheidsmonitor. Dit is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst (Convenant).

2.5. Uitvoering onderzoek deels door veldwerkbureau

GGD Kennemerland heeft I&O Research (www.ioresearch.nl) gevraagd het veldwerk voor het onderzoek uit te voeren. Dit betekent dat I&O Research de uitnodigingen verstuurt en ingevulde vragenlijsten terugontvangt. GGD Kennemerland en I&O Research hebben hierover afspraken gemaakt en deze afspraken in een overeenkomst vastgelegd. Beide partijen beschermen privacy zoals dat in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) staat beschreven. Zo is ervoor gezorgd dat gegevens veilig zijn.

2.6. Onderzoeksmethode

De GGD Gezondheidsmeter 2020 is een vragenlijstonderzoek bij een steekproef uit de bevolking. De vragenlijst kan door respondenten naar keuze digitaal worden ingevuld via een internetapplicatie of schriftelijk middels een papieren versie. Meedoen aan het onderzoek is vrijwillig.

2.7. Onderzoeksgroep

Doelgroepen van deze Gezondheidsmeter zijn volwassenen van 18 jaar t/m 64 jaar en ouderen vanaf 65 jaar in de 9 gemeenten van Kennemerland. Het gaat om personen in *particuliere* huishoudens.

2.8. Periode dataverzameling (veldwerkperiode)

De uitnodigingen om deel te nemen aan het onderzoek worden verzonden vanaf 10 september 2020. Tot medio december 2020 kunnen mensen nog vragenlijsten inleveren. De veldwerkperiode bedraagt dus ongeveer drie maanden.

2.9. Vragenlijst

De vragenlijst van GGD Kennemerland bestaat uit twee gedeelten: basisvragen en aanvullende lokale vragen. De basisvragen nemen alle GGD'en op in hun vragenlijst. Alle GGD'en doen dit op precies dezelfde manier (standaard vraagstellingen). Daarnaast kan elke GGD aanvullende lokale vragen opnemen. GGD Kennemerland heeft ook aanvullende lokale vragen opgenomen. De keuze voor deze lokale vragen is in overleg tussen GGD en gemeenten tot stand gekomen. Sommige van deze lokale vragen worden ook door andere GGD'en gebruikt, voor sommige daarvan bestaat eveneens een landelijk uniforme manier van vragen (uniforme formulering; standaard vraagstelling).

De basisvragen, die alle GGD'en in Nederland in hun vragenlijst opnemen, gaan over de volgende onderwerpen:

- Geslacht
- Geboortjaar
- Huishoudsamenstelling
- Burgerlijke staat
- Lengte en gewicht
- Roken en e-sigaret
- Alcoholgebruik
- Bewegen
- Chronische aandoeningen
- Beperkingen (*met name beperkingen in zicht, gehoor en mobiliteit*)
- Angst en depressie
- Ervaren gezondheid
- Stress
- Regie over eigen leven (dit wordt uitgevraagd met een aantal stellingen, *bijvoorbeeld: Ik heb weinig controle over de dingen die me overkomen*)
- Eenzaamheid (dit wordt uitgevraagd met een aantal stellingen, *bijvoorbeeld: ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen*)
- Mantelzorg geven
- Vrijwilligerswerk
- Ouderenmishandeling* (dit wordt uitgevraagd met een aantal stellingen, *zoals: Is het in de afgelopen 12 maanden weleens voorgekomen dat iemand in de thuissituatie u heeft beledigd, getreiterd, gekleineerd of uitgescholden?*)
- Geluidhinder**
- Slaapverstoring door geluid

- Opleiding
- Werksituatie
- Rondkomen
- Corona-gerelateerde vragen

* Alleen basisvraag voor de doelgroep ouderen (65 jaar en ouder)

** Alleen basisvraag voor de doelgroep volwassenen (18 tot 65 jaar)

Samengevat gaan de basisvragen dus over lichamelijke en psychische gezondheid en leefstijl. Ook zijn er vragen opgenomen over thema's die inspelen op de veranderingen in het sociaal domein, namelijk: participatie (mantelzorg geven, vrijwilligerswerk en werksituatie), zelfredzaamheid (beperkingen/regie over eigen leven) en sociale contacten (eenzaamheid).

GGD Kennemerland stelt aanvullende lokale vragen over de onderwerpen:

- Drugs
- Voeding
- Valincidenten*
- Suïcidale gedachten
- Zingeving
- Geluk
- Sociale contacten
- Huiselijk geweld**
- Geluidhinder*
- Hinder geur, en stof, roet of rook
- Bezorgdheid over gevolgen voor gezondheid van milieubelasting in de woonomgeving
- Woonduur in woning en buurt

* Alleen voor de doelgroep ouderen (65 jaar en ouder)

** Alleen voor de doelgroep volwassenen (18 tot 65 jaar)

GGD Kennemerland heeft in grote lijnen drie redenen om aanvullende lokale vragen op te nemen.

Dit zijn:

- het in kaart kunnen brengen van onderwerpen die in de regio relevant zijn;
- het kunnen onderbouwen van lopende projecten in de regio;
- het verkrijgen van informatie die gemeenten wensen en die van belang kan zijn voor het opstellen van gezondheidsbeleid.

2.10. Steekproef

Het onderzoek wordt uitgevoerd bij een steekproef van de bevolking van 18 jaar en ouder in Kennemerland, telkens uitgesplitst in steekproeven voor volwassenen van 18-64 jaar en voor

ouderen van 65 jaar en ouder. Er worden steekproeven getrokken voor elke gemeente in de regio. Daarnaast worden de steekproeven voor de drie grootste gemeenten (Velsen, Haarlem, Haarlemmermeer) standaard verder uitgesplitst (opgehoogd) naar stadsdelen en woonkernen. Ook zijn de steekproeven deze keer op wens van de gemeenten verder opgehoogd voor bepaalde geografische gebieden in de gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Velsen, Haarlemmermeer en Uitgeest.

Wat betreft de benodigde aantallen (statistische power) is uitgangspunt bij de steekproeftrekking dat bij de geselecteerde woongebieden met voldoende zekerheid uitspraken kunnen worden gedaan. Landelijk wordt hiervoor het getal van 384 netto respondenten per leeftijdsgroep (volwassenen en ouderen apart) aangehouden.

GGD Kennemerland nodigt ruim 55.000 mensen van 18 jaar en ouder uit om een vragenlijst in te vullen (circa 42.000 personen van 18 t/m 64 jaar en circa 13.000 personen van 65 jaar en ouder). Zie de tabel hieronder voor het aantal uitnodigingen per gemeente in de regio Kennemerland.

	Aantal verzonden vragenlijsten (afgerond op 50-tal)
Beverwijk	5550
Bloemendaal	2150
Haarlem	9000
Haarlemmermeer	20600
Heemskerk	2700
Heemstede	2100
Uitgeest	2150
Velsen	8550
Zandvoort	2400
Totaal:	55200

De steekproeftrekking is uit de Gemeentelijke Basisadministratie (bevolkingsregister) en wordt uitgevoerd door het CBS. De GGD levert het CBS daartoe een overzicht aan van de geografische gebieden in de regio waarover de GGD resultaten wil presenteren, met daarbij de gewenste aantallen. Het CBS trekt voor ieder van deze gebieden een aselechte steekproef en maakt vervolgens een steekproefbestand met de namen en adressen van de personen in de steekproef. Elke persoon in de steekproef krijgt van het CBS een uniek nummer, de zogenaamde koppelsleutel. Het CBS stuurt de steekproef naar I&O Research, het veldwerkbureau van GGD Kennemerland.

2.11. Uitnodigingsbrief en herinneringen

De mensen in de steekproef krijgen van I&O Research een brief met de uitnodiging om mee te doen met de Gezondheidsmeter. De brief wordt ondertekend door de directeur van de GGD en voor de meeste gemeenten ook door de wethouder volksgezondheid van de gemeente.

Mensen kunnen deelnemen aan het onderzoek via internet, of zij kunnen de vragenlijst schriftelijk invullen en per post (met retourenvelop met gratis antwoordnummer) terugsturen naar I&O Research. Deelnemen is vrijwillig. Hoe meer mensen meedoen, hoe beter de gemeenten met de resultaten van het onderzoek hun beleid en activiteiten kunnen aanpassen op de behoefte en vragen van de inwoners.

Mensen die niet ingaan op de uitnodigingsbrief, krijgen herinneringsbrieven. De brieven bevatten allemaal een persoonlijke inlogcode voor de digitale vragenlijst. In sommige verzendingen zit ook een schriftelijke vragenlijst bijgevoegd (zie het geplande verzendschema hieronder). GGD Kennemerland heeft voor dit verzendschema gekozen om deelname zo laagdrempelig mogelijk te maken en tegelijkertijd zo kostenbesparend mogelijk te werken.

Zending	Bezorgdatum	Volwassenen	Ouderen	Ouderen
		19-64 jaar	65-74 jaar	75 jaar en ouder
1 Uitnodiging	10/11-9-2020	Brief	Brief	Brief + vragenlijst
2 1 ^e herinnering	1/2-10-2020	Brief + vragenlijst	Brief + vragenlijst	Brief
3 2 ^e herinnering	22/23-10-2020	Brief	Brief + vragenlijst	Brief + vragenlijst

Brief = brief met inlogcode naar de online vragenlijst

Brief + vragenlijst = brief met inlogcode naar de online vragenlijst + schriftelijke vragenlijst + retourenvelop

2.12. Verwerking van de gegevens en statistische analyses

I&O Research ontvangt alle ingevulde vragenlijsten uit Kennemerland. Zij maken een gegevensbestand waar zowel de ingevulde schriftelijke vragenlijsten in opgenomen zijn als de online ingevulde vragenlijsten.

Het deel van dit gegevensbestand met de antwoorden op de basisvragen wordt na afloop van de veldwerkperiode naar het RIVM verstuurd. Die voert de eerste bewerkingen van de gegevens uit, het zogenaamde opschonen. Dit houdt in dat bijvoorbeeld gecontroleerd wordt op onlogisch ingevulde antwoorden. Daarna verstuurt het RIVM het gegevensbestand door naar het CBS. Deze verrijkt de gegevens met bij het CBS beschikbare andere gegevens zoals inkomen.

GGD Kennemerland ontvangt dit opgeschoonde en verrijkte gegevensbestand met basisvragen weer terug en voegt daar het deel aan toe met de lokale vragen. De GGD doet vervolgens nog enkele aanvullende bewerkingen en voert de statistische analyses uit.

2.13. Rapportage en presentatie van de uitkomsten

Rapportage van de uitkomsten gebeurt door de GGD in een nader te bepalen vorm (factsheet of anderszins). Resultaten worden gepresenteerd van de regio Kennemerland en van elke gemeente afzonderlijk. Ook worden van de drie grootste gemeenten in de regio (Haarlem, Haarlemmermeer en Velsen) resultaten naar woonkern c.q. stadsdeel gepresenteerd. De resultaten worden gepubliceerd op de website www.gezondheidsatlaskennemerland.nl. De verwachting is dat deze resultaten einde zomer 2021 beschikbaar komen.

Daarna kunnen in de regio Kennemerland, indien gewenst, met de data van de GGD Gezondheidsmeter 2020 verdiepende onderzoeken uitgevoerd worden over thema's die relevant zijn in de regio.

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) presenteert ook resultaten van het onderzoek via hun website www.volksgezondheidenzorg.info. Deze resultaten bestaan onder meer uit de landelijke cijfers. De verwachting is dat deze in juni 2021 gepubliceerd worden.

3. Privacyaspecten

GGD Kennemerland hecht zeer veel waarde aan privacy en heeft dan ook diverse maatregelen genomen om persoonlijke informatie veilig te houden.

Informatie over privacyaspecten is op www.ggdkennerland.nl/gezondheidsmeter te vinden op twee plaatsen:

- Bij [veel gestelde vragen](#) onder de kop Privacy en gegevensbescherming.
- In de [privacyverklaring van het onderzoek](#).

4. Planning

- Voorbereiding: voorjaar en zomer 2020
- Eerste uitnodigingsbrief bij deelnemers: ± 10 september 2020
- Tweede uitnodigingsbrief (eerste herinnering) bij deelnemers: ± 1/2 oktober 2020
- Derde uitnodigingsbrief (tweede herinnering) bij deelnemers: ± 22/23 oktober 2020
- Bij achterblijvende respons eventueel nog een herinnering: november 2020
- Sluiten dataverzameling: medio december 2020
- Bewerkingen gegevensbestanden door RIVM en CBS: eerste kwartaal 2021
- Bekend worden regionale en landelijke uitkomsten (analyses RIVM): juni 2021
- Verdere verwerking van de gegevens en statistische analyses (GGD): tweede kwartaal 2021
- Beschikbaar komen resultaten (analyses GGD): einde zomer 2021 via in ieder geval www.gezondheidsatlaskennemerland.nl

5. Werkgroep

Het beschreven onderzoek wordt uitgevoerd door epidemiologen binnen GGD Kennemerland, daarbij ondersteund door I&O Research die het veldwerk uitvoert.

Een werkgroep begeleidt de epidemiologen bij keuzes binnen het onderzoek, bijvoorbeeld welke lokale vragen in de vragenlijst worden opgenomen. Twee ambtenaren volksgezondheid van de gemeenten nemen deel aan de werkgroep. Zij koppelen zo nodig terug aan de andere gemeenten. Vanuit de GGD zijn in de werkgroep aangesloten: een Adviseur Publieke Gezondheid (APG) en een Medisch Milieukundige. De afdeling Communicatie is betrokken bij publiciteit over het onderzoek. Ook worden periodiek de overige leden van het team Advies & Onderzoek (bestaande uit epidemiologen en APG-ers) op de hoogte gebracht in de diverse werkoverleggen.

GGD Kennemerland wordt (net als de andere GGD'en) voor de uitvoer van de Gezondheidsmeter landelijk ondersteund door GGD GHOR Nederland, en werkt, zoals eerder vermeld, samen met andere GGD'en, het RIVM en het CBS. Ook is GGD Kennemerland met een aantal andere GGD'en aangesloten bij een regionaal overleg over de Gezondheidsmeter.